

ინტროდუცირებული ორნაკვეთიანი გინგოს (*Ginkgo biloba*) მორფო-ბიოლოგიური თავისებურებანი და სამკურნალო თვისებები

DOI: <https://doi.org/10.52340/zssu.2024.16.07>

აბსტრაქტი: ნაშრომი ეხება ინტროდუცირებული ორნაკვეთიანი გინგოს (*Ginkgo biloba*) მორფო-ბიოლოგიურ თავისებურებებსა და სამკურნალო თვისებებს.

ჩვენი დაკვირვებიდან გამომდინარე, ორნაკვეთიანი გინგო - (*Ginkgo biloba*), რომელიც ზუგდიდის ბოტანიკური ბაღში იზრდება I სექტორის N36 და N41თარგში, რომლის სიმაღლე არის 35-40 მეტრი, დიამეტრი 80-90 სმ, ვარჯის პროექცია 10X11მ, 12X14მ, ასაკი 133 წელი, ჯანსაღად გამოიყურებიან, აქვთ ნორმალურად განვითარებული ლამაზი ვარჯი, მარაოსებრი ფოთლები, დიქოტომიური დაძარღვა და სწორი, ახოვანი ტანი.

2022 წელს ყვავილობა დაიწყო 12 აპრილს და დამთავრდა 28 აპრილს. ნაყოფის მომწიფება დაიწყო 27 აგვისტოს და დამთავრდა 29 სექტემბერს. ხოლო ფოთოლცვენა 25 სექტემბერს და დამთავრდა 5 ოქტომბერს. ხასიათდებიან უხვი თესლნაყოფიერებით. იძლევიან თვითნათესს, რომლებიც ძირითადად გვხვდება დედა მცენარის ვარჯის ქვეშ. მათი აღმოცენება იწყება მარტის პირველ დეკადაში. თესლი დაფარულია სქელი კანით.

ზუგდიდის ბოტანიკურ ბაღში მათი ხნოვანება 1930 წელს ვ.მირზაშვილმა (1934) 40-50 წლით განსაზღვრა, ე.ი. მათი ინტროდუქციის თარიღად შეიძლება მიჩნეულ იქნას 1880-1890 წელი.

საინტერესოა აღინიშნოს ორნაკვეთიანი გინგოს (*Ginkgo biloba*) მედიცინაში გამოყენება და სასარგებლო თვისებები. მას გააჩნია ანტიოქსიდანტური მოქმედება, რომელიც გავლენას ახდენს ტვინის სისხლძარღვებზე. მისი ექსტრაქტი ცნობილია, როგორც ტვინის ნატურალური სტიმულატორი. ახდენს მეტაბოლური პროცესების ნორმალიზებას, რომელიც აუმჯობესებს ცხოვრების ხარისხს. ასაკში შესვლისას გარკვეულ როლს ასრულებს სტრესთან და დეპრესიასთან ბრძოლაში.

გამოიყენება სისხლძარღვების, მეტყველების, მეხსიერებისა და სმენის გასაუმჯობესებლად. მისი ექსტრაქტი მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს შორ მანძილზე მხედველობას და შეუძლია უკუაქციოს თვალის ბადურას დაზიანება.

ზუგდიდის ბოტანიკურ ბაღში ინტროდუცირებული ორნაკვთიან გინგკოზე - (*Ginkgo biloba*) დაკვირვებამ გვიჩვენა, რომ ის მეტად ძვირფასი დეკორატიული ხეა. მისი ორიგინალური ფორმის ფოთოლი რომელიც გაზაფხულსა და ზაფხულში ღია მწვანე, შემოდგომით კი ყვითელი და მოწითალო ფერისაა მცენარის ორნამენტულ ვარჯს მეტ სილამაზეს ანიჭებს. შეიძლება მისი ფართოდ გამოყენება პარკშენებლობაში ჯგუფების შესაქმნელად, სოლიტერად ხეივნის გასაშენებლად, დასახლებული პუნქტების გასამწვანებლად და რაც მთავარია დიდი გამოყენება აქვს მედიცინაში.

ამოსავალი სიტყვები: უძველესი, ინტროდუქცია, ყვავილობა. ფოთოლცვენა. თვითნათესი, გამოყენება მედიცინა.

Larisa Tirkia

Ginkgo Biloba Morpho-Biological Features and Healing Properties.

Abstract: *The paper examines the morpho-biological features and medicinal properties of Ginkgo biloba.*

Observation of the introduced plant reveal, Ginkgo biloba which is growing in Zugdidi Botanical Garden in Sector I N36 and N41, has a height of 35-40 meters, diameter 80-90 cm, stem projection 10X11m, 12X14m, age 133 years, looks healthy, has a normally developed beautiful stem, fan-shaped leaves, dichotomous veins and straight, mossy trunk.

In 2022, flowering began on April 12 and ended on April 28. Fruit ripening began on August 27 and ended on September 29, while the shedding of leaves started on September 25 and ended on October 5. The specimens are characterized by abundant seed fertility. They give self-seeding, which are mostly found under the stem of the mother plant. Their germination begins in the first decade of March (???). The seeds are covered with a thick skin.

In 1930, V. Mirzashvili (1934) determined their age in Zugdidi Botanical Garden as 40-50 years, thus sometime between 1880-1890 can be considered as the date of their introduction.

There are various medicinal uses and beneficial properties of Ginkgo biloba, including: an antioxidant effect that affects the blood vessels of the brain and its extract is known as a natural brain stimulant. Furthermore, Ginkgo biloba normalizes metabolic processes, which improves the quality of life and as one gets older, it plays an important role against stress and depression. It is also used to improve blood vessels, speech, memory and hearing, while its extract significantly improves long-distance vision and can reverse retinal damage.

Observation of Ginkgo biloba introduced in Zugdidi Botanical Garden has proved to be a very valuable decorative tree. Its original leaf shape, which is light green in spring and summer, yellow and reddish in autumn, gives more beauty to the ornamental plant. It can be widely used for greening parks, residential areas, and most importantly, it has significant medicinal uses.

Tags: *ancient, introduction, flowering, shedding of leaves, self-seeding, use in medicine.*

lack of time, labor production, economy of time, working conditions, quality of life

ოჯახი - Ginkgoaceae Engelm გინგოსებრნი

გვარი - Ginkgo L გინკგო

სახეობა - Ginkgo biloba L ორნაკვეთიანი გინკგო

გინკგოსნაირთა რიგი წარმოდგენილია ერთადერთი სახეობით ორნაკვთიანი გინგკოთი - *Ginkgo biloba*, რომელიც დედამიწაზე არსებული ხეების სახეობებიდან უძველესი წარმოშობის მცენარეა. მისი ნამარხი 270 მილიონ წელს ითვლის,

სამშობლო სამხრეთ აღმოსავლეთ ჩინეთი, იაპონია. ცოცხლობს 2000 წლამდე.

საინტერესოა აღინიშნოს რომ, ზუგდიდის ბოტანიკურ ბაღში მათი ხნოვანება 1930 წელს ვ. მირზაშვილმა (1934) 40-50, წლით განსაზღვრა, ე.ი. მათი ინტროდუქციის თარიღად შეიძლება მიჩნეულ იქნას 1880-1890წელი. (შ. ბალანჩივაძე, ზუგდიდის ბოტანიკური ბაღის ეგზოტიკური მერქნიანი ხეები და ბუჩქები. თბ., 1975).

ჩვენი დაკვირვებიდან გამომდინარე, ორნაკვთიანი გინგო (*Ginkgo biloba*), რომელიც ზუგდიდის ბოტანიკური ბაღში იზრდება I სექტორის N36 და N41 თარგში, რომლის სიმაღლე არის 35-40 მეტრი, დიამეტრი 80-90 სმ, ვარჯის პროექცია 10X11მ, 12X14მ, ასაკი 133 წელი, ჯანსაღად გამოიყურებიან. აქვთ ნორმალურად განვითარებული ლამაზი ვარჯი, მარაოსებრი ფოთლები, დიქოტომიური დამარღვვა და სწორი, ახოვანი ტანი.

2022 წელს ყვავილობა დაიწყო 12 აპრილს და დამთავრდა 28 აპრილს. ნაყოფის მომწიფება დაიწყო 27 აგვისტოს და დამთავრდა 29 სექტემბერს. ხოლო ფოთოლცვენა 25 სექტემბერს და დამთავრდა 5 ოქტომბერს. ხასიათდებიან უხვი თესლნაყოფიერებით. იძლევიან თვითნათესს, რომლებიც ძირითადად გვხვდება დედა მცენარის ვარჯის ქვეშ. მათი აღმოცენება იწყება მარტის პირველ დეკადაში. თესლი დაფარულია სქელი კანით.

ჩვენს მიერ შესწავლი ორნაკვთიანი გინგო (*Ginkgo biloba*) ფოთოლმცვენია, უხვად იტოტება და ქმნის პირამიდალურ ვარჯს. ყლორტები ორგვარია: გრძელი და დამოკლებული. გრძელ ყლორტებზე ფოთლები გაფანტულად არის განლაგებული. ფოთლები ყუნწიანია მარაოსებრი ფირფიტებითა და დიქოტომიური დამარღვით. ფოთლების ბოლო ორნაკვთიანია, ღეროს ანატომიური აგებულება ემსგავსება წიწვოვანებისას. ღეროში არის სუსტად განვითარებული გულგული, შემდეგ პერიფერიისაკენ მოთავსებულია მეორადი მერქანი, რომელიც შედგება ტრაქეიდებისაგან. ამ უკანასკნელთა რადიალურ კედლებში არის გარემოიანი ფორები. მეორად მერქანში გულგულის ვიწრო სხივების შემდეგ განლაგებულია კამბიუმი და ქერქი.

ორსქესიანო მცენარეა მამრობითი და მდედრობითი ყვავილებით. ეს ყვავილები ერთ ხეზე არ ვითარდება. ერთ ხეზე მხოლოდ მამრობითი ან მხოლოდ მდედრობითი ყვავილებია. მამრობით ხეებს უფრო მაღალი და ვიწრო ღერო აქვს, ხოლო მდედრობითს უფრო სქელი.

ჩვენი დაკვირვებიდან გამომდინარე, ზუგდიდის ბოტანიკურ ბაღში გავრცელებული ორნაკვთიანი გინგო - (*Ginkgo biloba*) ხასიათდებიან უხვი თესლნაყოფიერებით იძლევიან თვითნათესს, რომელიც ძირითადად გვხვდება დედა მცენარის ვარჯის ქვეშ. მათი აღმოცენება იწყება მარტის პირველ დეკადაში. თესლი დაფარულია სქელი კანით.

შეგუებულია ადგილობრივ-კლიმატურ პირობებს. აქვს მძლავრი ფესვთა სისტემა. ნიადაგისადმი არ არის მომთხოვნი. ფრიად ყინვა და ქარგამძლე მცენარეა. დაუზიანებლად იტანს 34 გრადუს ყინვას. ხასიათდება სწრაფი ზრდით.

მრავლდება თესლით, კალმით, მცნობით. თუმცა სასურველია შემოდგომით. გაზაფხულზე კი სტრატეგიცირებული თესლით, რომელიც აღმოცენდება რამდენიმე კვირაში. კარგი დაფესვიანების პროცენტს იძლევა გამერქნიანებული ყლორტიდან აჭრილი კალამი.

მერქანი მეტად მსუბუქი და რბილია. გამოიყენება რბილი ავეჯის წარმოებაში, შესაფუთი ყუთების დასამზადებლად და სხვ.

საინტერესოა აღინიშნოს, ორნაკვთიანი გინგოს (*Ginkgo biloba*) მედიცინაში გამოყენება და სასარგებლო თვისებები, რომელიც ცნობილია ჩინური მედიცინის მიერ. მას გააჩნია ანთიოქსიდენტური მოქმედება, რომელიც გავლენას ახდენს ტვინის სისხლძარღვებზე, მისი ექსტრაქტი ცნობილია, როგორც ტვინის ნატურალური სტიმულატორი. ახდენს მეტაბოლური პროცესების ნორმალიზირებას, რომელიც აუმჯობესებს ცხოვრების ხარისხს. ასაკში შესვლისას გარკვეულ როლს ასრულებს სტრესთან და დეპრესიასთან ბრძოლაში.

გამოიყენება სისხლძარღვების, მეტყველების, მეხსიერებისა და სმენის გასაუმჯობესებლად. მისი ექსტრაქტი მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს შორ მანძილზე მხედველობას და შეუძლია უკუაქციოს თვალის ბადურის დაზიანება.

აღადგენს თმის სტრუქტურას, დიდ როლს თამაშობს თმის დეჰიდრაციასთან ბრძოლაში.

მისი ფოთლები შეიცავს:

ფლავონოიდებს

ბიოფლავონოიდებს

ამინომჟავებს

პოლისაქარიდებს

ვიტამინებს

ფოთლებისაგან დამზადებულ პრეპარატებს აქვს სისხლძარღვების გამაფართოებელი სპაზმოლექტიკური და ბაქტერიოციდული მოქმედება.

სპირტიანი ნაყენი 80%-ით ეფექტურია თავის ტკივილის დროს.

მისი მიღება რეკომენდირებული არ არის მეძუძური დედებისა და ორსულებისათვის. მათთვის ვისაც გადატანილი აქვს მიოკარდიული ინფარქტი, ვისაც აქვს ისეთი დავადებები როგორცაა ეროზიული გასტრიტი, კუჭის წყლული და თორმეტგოჯა ნაწლავის ანთება.

ჩვენი დაკვირვებიდან გამომდინარე ზუგდიდის ბოტანიკურ ბაღში ინტროდუცირებული ორნაკვთიანი გინგო (Ginkgo biloba) მეტად ძვირფასი დეკორატიული ხეა. მისი ორიგინალური ფორმის ფოთოლი რომელიც გაზაფხულსა და ზაფხულში ღია მწვანე, შემოდგომით კი ყვითელი და მოწითალო ფერისაა მცენარის ორნამენტულ ვარჯს მეტ სილამაზეს ანიჭებს. შეიძლება მისი ფართოდ გამოყენება პარკმშენებლობაში ჯგუფების შესაქმნელად, სოლიტერად ხეივნის გასაშენებლად, დასახლებული პუნქტების გასამწვანებლად და რაც მთავარია დიდი გამოყენება აქვს მედიცინაში.

ლიტერატურა:

შ. ბალანჩივაძე, *ზუგდიდის ბოტანიკური ბაღის მერქნიანი ხეები და ბუჩქები*. თბ., 1975..

ნ. კომარინცკი, ლ. კუდრიაშოვი ა. ურანოვი, *მცენარეთა სისტემატიკა*. თბ., 1973.

ჯ. კუჭუხიძე, მ. ჯოხაძე, *ბოტანიკა*. თბ., 2012.

ა. მაყაშვილი, *ბოტანიკური ლექსიკონი*. თბ. 1991.